

Ås kommune

Miljø, mangfold og muligheter

ÅS KOMMUNES NÆRINGSSTRATEGI 2016-2028

Med et særlig fokus på etablering av et FoU-intensivt næringsliv

Vedtatt i kommunestyret 12.10.2016

Innhold

1. Innledning	4
2. Ambisjon	9
3. Innsatsområder	10
3.1 Kunnskaps- og forskningsbaserte næringer i tilknytning til Campus Ås...	10
3.2 Vertskapskommunen Ås	12
3.3 Kommunens rolle og bidrag til innovasjon og næringsutvikling	14
3.4 Samarbeidsplattformen for næringsutvikling i Follo	15
Vedlegg 1: Bakgrunn for strategien	17
Vedlegg 2: Reve og Sassons Smaragdmodell for næringsattraktivitet	19
Vedlegg 3: Eksempler på prosjekter	20

1. Innledning

Det er politisk ønske om at Ås kommune skal ta en mer aktiv rolle i arbeidet med næringsutvikling i Ås. Ås formannskap vedtok derfor den 25. januar 2016 at det utarbeides en næringsstrategi for kommunen. Planarbeidet er også forankret i kommunens handlingsprogram 2016 – 2019. Strategien er Ås kommunes oppfølging av Samarbeidsplattformen for næringsutvikling i Follo og Regional plan for innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus fram mot 2025, samt en del av oppfølgingen av Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus.

Regional plan for masseforvaltning, Regional plan for klima og energi og Regional plan for handel, senter og servicestruktur er under utarbeidelse hos Akershus fylkeskommune. Disse regionale planene vil trolig ha betydning for næringsarbeidet i Ås kommune. Kommunen vil ta vurdere planene opp mot næringsstrategien når planene foreligger og følge opp med tiltak i kommunens handlingsprogram.

Hvorfor en næringsstrategi?

- Kommunen skal kunne gjøre et systematisk og strategisk næringsutviklingsarbeid
- Kommunen skal ha langsiktige politiske mål for næringsutvikling
- Kommunen skal bidra til å realisere den regionale ambisjonen om å gjøre Follo kjent for innovativt og konkurransedyktig næringsliv basert på utstrakt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, næringsliv og regionale myndigheter
- Kommunen skal avklare hvilken rolle kommunen skal ta i næringsarbeidet
- Kommunen skal være en attraktiv vertskommune for næringsliv og forskningsinstitusjoner
- **Kommunen skal bidra til å utnytte potensialet for næringsutvikling rundt nasjonalt og internasjonalt ledende forskningsmiljøer på Campus Ås**

Lokale utviklingstrekk om næringsliv og arbeidsmarked

Akershus har hatt stor vekst i antall arbeidsplasser i perioden 2009-2014 (Telemarksforskning). Vestby har hatt sterkest vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet blant Akershus kommunene og rangerer på 5. plass for landet som helhet. Ås ligger på en 48. plass på landsbasis og en 5. plass i Akershus bak Vestby, Nannestad, Sørum og Enebakk.

Campus Ås står for de fleste arbeidsplassene i Ås kommune. Norges miljø- og biovitenskaplige universitet (NMBU) har 1700 ansatte fordelt på Ås og Adamstuen. Nofima og NIBIO har til sammen rundt 300 ansatte. Veterinærinstituttet flytter sine 250 ansatte til Ås i 2018. I henhold tall fra Akershus fylkeskommune er det registrert 8644 arbeidsplasser i Ås kommune i 2014.

Mens den sørlige delen av kommunen preges av offentlig finansierte virksomheter, er det flyttbare produksjonsbedrifter, lager, distribusjon og arealkrevende handels- og servicevirksomheter som er etablert i nord. Blant andre Vinterbro senter og Tusenfryd gir mange arbeidsplasser. Tusenfryd gir dessuten sesongarbeid og verdifull arbeidserfaring til ungdom. Arealkrevende handels- og servicevirksomhet, som blant annet hageforhandlere, møbelbutikker og bilforhandlere, samt verksteder gir befolkningen et bredt tilbud.

Ås kommune opplever en særlig økning i offentlig sektor, noe som skyldes at både kommunen og Campus Ås er i vekst. Ås kommune har derfor en stor andel undervisningsstillinger sammenlignet med fylket for øvrig (Tabell 8).

Næring (SN2007)/Region - Kommune	Akershus	Follo	Ås
Alle næringer (antall)	266227	51929	8644
Jordbruk, skogbruk og fiske (prosent)	1	1,1	1,3
Sekundærnæringer (prosent)	14,6	12,2	12,4
Varehandel, hotell og restaurant, samferdsel, finanstjen (prosent) forretningsmessig tjen., eiendom (prosent)	49,6	46,7	40,4
Off.adm., forsvar, sosialforsikring (prosent)	4,8	5	4,1
Undervisning (prosent)	7,1	10,5	22,3
Helse- og sosialtjenester (prosent)	19,3	20	15,4
Personlig tjenesteyting (prosent)	3	3,8	3,5

Tabell 8: Arbeidsplasser fordelt på bransjer i Akershus, Follo og Ås kommune i 2014.
Kilde: SSB

NHOs Kommune NM rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Blant landets 429 kommuner havnet Ås totalt sett på 9. plass i 2015. Vurdert ut fra næringsliv (N) havnet Ås på 146. plass, ut fra arbeidsmarked (A) på 10. plass, ut fra demografi (D) på 4. plass, ut fra kompetanse (K) på 7. plass og ut fra kommuneøkonomi (Ø) på 77. plass.

Grunnlagsdata for den enkelte indikator er:

N: Verdiskapning, nyetableringer, inntektsnivå, privat sysselsetting, privat sysselsettingsvekst

A: Arbeidsplasser, privat sysselsetting, uføre, arbeidsledige.

D: Befolkningsvekst, eldrebølge, yngre vs eldre i arbeidsstyrken, flytting.

K: Andel kun grunnskole, andel høyere utdanning.

Ø: Skatteinntekter i prosent av utgifter, gjeldsbelastning.

Pendlingsstrømmer

Follo kjennetegnes i dag av en betydelig arbeidspendling til Oslo og av at regionen ikke har et sterkt delregionalt sentrum med store kontorbedrifter. Universitetet på Ås er i dag den eneste store kompetanseintensive arbeidsplassen. Det er mindre pendling fra omlandskommunene til Ås og Ski enn tilsvarende pendling i de andre delregionene til Asker, Sandvika, Jessheim, Lillestrøm.

Av de sysselsatte som er bosatt i Ås arbeider 31 % i Oslo, 34 % i Ås og 13 % i Ski, 1,9 % i Bærum, 0,5 % i Skedsmo og 0,3 % i Ullensaker. 66 % av bosatte i Ås pendler ut av kommunen for å jobbe. Det betyr altså at 34 % bor og jobber i Ås (SSB).

Muligheter og utfordringer

Sentralisering, globalisering, økonomisk vekst og politikk er viktige drivkrefter for næringsutvikling. Oslo og Akershus forventes å øke folketallet med 350 000 de neste 20 årene (SSB) og det betyr økt behov for boliger, arbeidsplasser og transportløsninger. Ås og Follo forventes å ta unna for en del av denne veksten og det er derfor knyttet muligheter til næringsutvikling i regionen.

Nærhet til kompetanse og arbeidskraft, fleksibilitet og forutsigbarhet når det gjelder lokaler, arealpriser, nærhet til hovedvei og kollektivtransport, kunder, kommunal tilrettelegging og stedets omdømme er faktorer som påvirker næringsetablering (Vista, 2013/05). Ulike næringer har ulike lokaliseringpreferanser.

Produksjonsbedrifter og lagervirksomhet legger beslag på stadig større arealer rundt Oslo og nye områder tas i bruk. Utenfor Oslo er tomteprisene lavere og tilgjengelighet til infrastruktur er god mange steder. Kommunens geografiske plassering med nærhet til E6, E18, Oslofjordtunnelen og jernbane gjør Ås attraktiv for denne type virksomheter og for arealkrevende handel- og service som legger opp til at kundene bruker bilen for å handle. Flere ønsker tomter for utbygging til arealkrevende næringsvirksomhet. Dette setter store krav til kommunen som må veie opp mot flere hensyn i arbeidet med å utvikle Ås og regionen for øvrig i samarbeid med andre Follo-kommuner. I de samme områdene har kommunen såkalt ressursbasert produksjon, det vil si jord- og skogbruk som må være der ressursene er og som går tapt hvis områdene utbygges.

Ås vil få flere offentlige finansierte arbeidsplasser som følge av nasjonale politiske føringer om å utvide Campus Ås mot 2019. Dette gir muligheter for framvekst av et forskningsintensivt næringsliv og kunnskapsbedrifter i tilknytning til Campus Ås. Kunnskapsbedrifter legger vekt på tilgang til kompetanse og kapital, god infrastruktur, estetikk og kulturtilbud, kjøpekraft, dynamikk og nettverk og er godt egnet for plassering i bykjernen. Ås sentrum har derfor særlig gode muligheter for å bli en by med kompetanseprofil. Kommunen har per 2016 kun et fåtall forskningsintensive virksomheter og det er behov for en langsiktig satsing for å bygge opp denne type næringsliv da det ikke er noen automatikk i at dette etablerer seg selv rundt et lokomotiv som Campus Ås. Det er blant viktig å planlegge for framtiden og sette av arealer i sentrum til kontorarbeidsplasser, utvikle attraktive boligområder og urbane kvaliteter med et bredt kultur-, handel- og servicetilbud som innbyggere med høy kompetanse, i likhet med kunnskapsbedrifter, ønsker.

Avgrensning og innsatsområder

Å sikre god balanse mellom boligutbygging, arbeidsplasser, transport og infrastruktur, samt kultur-, handel- og servicetilbud er et sentralt mål for kommunen. Kommunen ønsker derfor et mangfoldig næringsliv for å skape et levende samfunn der innbyggerne kan leve hele sine liv, slik at ikke Ås kun blir et sted folk bor.

I næringsarbeidet må kommunen imidlertid sette inn ressurser der det kreves mest. Campus Ås utgjør selve lokomotivet i Follo-regionen og det er derfor særlig gode grunner til å prioritere arbeid for næringsutvikling rundt nasjonalt og internasjonalt ledende forskningsmiljøer på Campus Ås. Det krever en særlig innsats å bygge opp et næringsliv som kommunen og regionen i liten grad har fra før og Ås kommunes næringsstrategi har derfor et særlig fokus på etablering av et forskningsintensivt næringsliv.

Næringsstrategien beskriver Ås kommunes næringspolitikk organisert etter fire innsatsområder:

1. Kunnskaps- og forskningsbaserte næringer i tilknytning til Campus Ås
2. Vertskapskommunen Ås
3. Kommunens rolle og bidrag til innovasjon og næringsutvikling
4. Samarbeidsplattformen for næringsutvikling i Follo

Kommunen ønsker et mangfoldig næringsliv for å skape et levende samfunn der innbyggerne kan leve hele sine liv. Innsatsområde 2 og 4 i strategien ivaretar dette. Innsatsområde 1 konsentrerer seg om etablering av et forskningsintensivt næringsliv og innsatsområde 3 viser hvordan kommunens eget behov for utvikling, ny kunnskap og,

forbedrede tjenester er utgangspunkt for å gå inn i partnerskap med FoU-miljøer og næringsliv for å finne nye løsninger.

Definisjon av begreper

Entreprenørskap – også kalt gründervirksomhet, innebærer å etablere og/eller utvikle forretningsmessig virksomhet. Innovasjon i entreprenørskap er rettet mot nytenking innen forretningsidé, produktidé med utvikling av prototyper, eller mot ulike deler av en etableringsprosess eller en endringsprosess

Industri - I 2007- versjon av næringsstandarden er industri definert som 'fysisk eller kjemisk omdanning av materialer, stoffer eller deler til nye produkter, også om produktene selges fra det stedet der de produseres. Industribegrepet omfatter også montering av deler til ferdige produkter, gjenvinning av avfall, spesialisert vedlikehold og reparasjon av industrielle maskiner samt installasjon av industrimaskiner og utstyr.

Innovasjon - Innovasjon regnes som et nytt produkt, en ny tjeneste, en ny arbeidsmåte eller ny organisasjonsform som er tatt i bruk og skaper verdier. Det nye kan være utviklet av andre, men regnes som innovasjon ved at det implementeres i en annen virksomhet.

Innovasjon versus utvikling - Ved utvikling er målet og løsningen ofte kjent samt at milepælene er satt. Formålet er som regel å gjøre det man allerede gjør på en bedre måte.

Ved innovasjon er behovet beskrevet, mens målet og løsningen er ukjent. Den innovative prosessen er ofte sirkulær ved at man tester og justerer underveis. Det er med andre ord ingen klart definerte stadier eller en fast rekkefølge i prosessen. Formålet med innovasjonen er å gjøre noe nytt.

Næringsklynger - Næringsklynger kan beskrives som en geografisk opphopning av bedrifter innen et fagområde eller med komplementære fagområder. Bedrifter oppnår gevinster ved å være lokalisert i klynger og ved å samhandle om kunnskapsutvikling.

Kunnskapsdynamikk - Kunnskapsdynamikken er et resultat av samhandling mellom bedriftene i næringsklyngen, mellom bedrifter og kunder, leverandører, kunnskapsinstitusjoner, offentlig forvaltning, og kunnskapsbaserte og finansielle tjenester. Slik oppstår positive, kunnskapsmessige, eksterne virkninger, som i neste omgang skaper innovasjon, omstilling og vekst.

Kunnskapsutvikling – kommunen som deltaker i FoU-aktiviteter, særlig deltakelse i større forskningsprosjekter, for å utvikle tjenestene de har ansvar for. Denne formen for kunnskapsutvikling skiller seg fra kommunen som konsument av FoU for faglig utvikling, og kommunen som objekt for FoU, der rollen primært er å bidra med datagrunnlag

Opplevelsesøkonomi - Opplevelsesøkonomi er en «paraply» for mange etablerte bransjer som har det til felles at de bidrar til å skape opplevelser. I opplevelsesøkonomien flyttes oppmerksomheten fra produkt og serviceleveranse over til kundens opplevelse som det verdiskapende element

Oppfølging av strategien

Næringsstrategien løper over 12 år fram til 2028 og sorterer under fire innsatsområder som vi har grunn til å tro vil være like relevante gjennom hele strategiperioden. Målsetningene vil innenfor hvert innsatsområde vil lettere bli utdatert og det er derfor hensiktsmessig å revidere disse underveis. Strategien rulleres derfor hvert fjerde år.

Strategien operasjonaliseres med konkrete tiltak gjennom kommunens handlingsprogram og budsjett.

I gjennomføringen av tiltak er det aktuelt å involvere samarbeidspartnere som blant andre institusjonene på Campus Ås, Follorådet, andre kommuner i Follo og utenfor regionene, næringsrådene i Follo, Sentrumsforeninger og Fylkeskommunen.

Samarbeidsplattformen for næringsutvikling i Follo kan med fordel utnyttes til å operasjonalisere deler av kommunens næringsstrategi.

2. Ambisjon

«Ås kommune skal bidra til å etablere et forskningsintensivt og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv som kan utvikle kunnskap sammen med utdannings- og forskningsmiljøene på Campus Ås. Ås kommune skal være et godt vertskap for næringsliv og forskningsinstitusjoner.»

Forutsetninger som må oppfylles for å realisere ambisjonen:

- En tydelig, forutsigbar og langsiktig næringspolitikk lokalt i Ås og i Follo, sett i forhold til Oslo-regionen for øvrig.
- En sterk gründer og entreprenørskapskultur
- Gode partnerskap mellom utdanning, forskning, næringsliv og offentlig sektor
- Attraktive næringsarealer og lokaler til en overkommelig pris
- Flere eiendomsutviklere som satser på næring
- Effektive transportløsninger til Ås, til Oslo og regionen for øvrig
- En enhetlig kultur og forståelse for Campus Ås sin betydning lokalt

Ås kommune har særtrekk og fortrinn i nasjonal og internasjonal sammenheng:

- Nærhet til forskningsresultater, kompetanse og nettverk på Campus Ås
- Nye Campus Ås, som skal stå ferdig 2019, vil bli et kraftsenter for innovasjon, forskning og undervisning innen miljø- og biovitenskap
- Campus Ås får et av Europa mest moderne fasiliteter for veterinærmedisin
- Tilgang på høyt utdannet arbeidskraft
- Kort vei og gode transportmuligheter til Oslo og Gøteborg
- Nærhet til internasjonal flyplass

3. Innsatsområder

3.1 Kunnskaps- og forskningsbaserte næringer i tilknytning til Campus Ås

Det er kun et fåtall forskningsintensive selskaper i Ås i 2016, men forutsetningene er gode for å etablere en eller flere næringsklynger i nærhet til Campus Ås.

Status

Innovasjonssenter Campus Ås AS har en sentral funksjon i arbeidet med å etablere et forskningsintensivt næringsliv. Målet er å etablere nytt næringsliv og bidra til å styrke og utvikle eksisterende næringsliv gjennom å skape innovasjoner og kommersialiseringer fra forskningen i samarbeid med næringsliv og offentlig sektor. Etterspørsel fra næringslivet om utvikling i eksisterende bedrifter er viktig for utviklingen av senteret og dets tjenestetilbud.

NMBUs Technology Transfer Office (TTO), Kjeller innovasjon AS, Inkubator Ås AS, samt noen oppstartsselskaper er lokalisert i Innovasjonssenteret i Høgskoleveien. Senteret samarbeider med Innovasjon Norge, Akershus fylkeskommune, Etablerertjenesten Follo og Follorådet. Fra 2016 er senteret under etablering som aksjeselskap med NMBU og NIBIO som hovedeiere. I første omgang er det aktuelt å videreutvikle NIBIOs lokaler i Raveien til å huse Innovasjonssenteret og oppstartsselskaper, samt utnytte ledig kapasitet i andre lokaler. Dette vil kunne danne grunnlag for en kunnskapspark, fortrinnsvis i større lokaler, og med flere medeiere, blant andre SIVA. Inkubator Ås AS forventes å få fram rundt 10 selskaper per år.

Campus Ås besitter kunnskap om de store globale spørsmålene om blant annet miljø, bærekraftig utvikling, bedre folke- og dyrehelse, klimautfordring, fornybare energikilder, matproduksjon «fra jord og fjord til bord» og areal- og ressursforvaltning og er et lokomotiv i regionen som nasjonalt og internasjonalt næringsliv drar nytte av. Kunnskap og nettverk er trekkplaster for næringsliv og aktører som søker kompetanseheving og bør utnyttes til å tiltrekke næringslivsaktører til å etablere seg i Ås og Follo.

Ås kommune har også et betydelig næringsliv rundt Vinterbro og Nygårdskrysset som det er viktig for kommunen å ivareta. Kommunes geografiske plassering med nærhet til E6, E18, Oslofjordtunnelen og jernbane gir mange muligheter og kommunen bør utnytte gjennomgangstrafikk ved trekke folk til aktiviteter i kommunen.

Hva ønskes oppnådd?

Det er avgjørende å komme opp i en kritisk masse av forskningsintensive bedrifter for å få et tyngdepunkt og skape reell tiltrekningskraft nasjonalt og internasjonalt i Ås. Dette krever en langsiktig plan som kombinerer følgende strategier:

1. Etablere et næringsliv basert på forskning og innovasjon fra Campus Ås
2. Øke forsknings- og utviklingsandelen i eksisterende bedrifter i Ås
3. Tiltrekke kompetansebedrifter som er etablert andre steder

Næringsutviklingen er i stor grad markedsstyrt og kommersielt potensial oppstår gjerne i tverrfaglige konstellasjoner. Bedriftene som tenkes etablert i Ås forventes likevel å ha noen kjennetegn og en eller flere fellesnevne:

- Tette bånd til forskning og utvikling
- Utnyttelse av teknologi og teknologiutvikling
- Nytte av å være lokalisert tett på undervisning og studenter med tanke på blant annet rekruttering
- Samspill med forskningsmiljøer i kunnskapsproduksjon
- Mange av bedriftene forventes å være høyteknologiske industribedrifter og underleverandører til større industriaktører

Ås kommune vil være en aktiv part i å trekke relevant næringsliv til Ås og til å legge til rette for at oppstartsselskaper skal bli værende i Ås. Kommunens rolle som vertskap er viktig i denne sammenheng (jmf. innsatsområde 2). Kommunen skal også fortsette arbeidet med å synliggjøre Campus Ås i sentrum, gjennom aktiviteter og arrangementer.

Målsettinger innenfor innsatsområde 1:

- 1.1 Forskningsbaserte selskaper gjennom Inkubator Ås AS danner en næringsklynge i Ås innen 2020 med tanke på å videreutvikle klyngen til en kunnskaps-/forskningspark innen 2025, fortrinnsvis under Innovasjonssenter Campus AS
- 1.2 Ås kommune tar del i utviklingen av kunnskaps-/forskningsparken, gjennom å spille inn kommunens teknologi- og kunnskapsbehov knyttet til tjeneste- og samfunnsutvikling, evt. gjennom å ta formelt eierskap i kunnskapsparken
- 1.3 Ås kommunes ledelse holder årlig en strategisk dialog med ledelsen ved forskningsinstitusjonene på Campus Ås og med Innovasjonssenter Campus Ås AS om utvikling av et forskningsintensivt næringsliv og etablering av en kunnskaps-/forskningspark i Ås
- 1.4 Ås kommune bidrar til å trekke etablerte bedrifter til Ås gjennom oppsøkende virksomhet
- 1.5 Ås kommune samarbeider med Campus Ås og andre relevante aktører om å trekke etablert næringsliv til å delta i aktiviteter i Ås

3.2 Vertskapskommunen Ås

Ås kommune må tilby gode bostedskvaliteter og tjenester for å trekke til seg og beholde relevant arbeidskraft og næringsliv. Kommunen vil vokse og det er avgjørende å finne en god balanse mellom boliger, handels- og servicetilbud og andre arbeidsplasser for å få gode og hensiktsmessige tettsteder der innbyggerne kan få dekket sine daglige gjøremål. Ås er også en landbrukskommune som ønsker å beholde sitt jordbrukspreg og nærhet til jorder, utmark og friluftsområder.

Status

Ås er i vekst. Med Veterinærhøgskolen og Veterinærinstituttet på plass i 2018 og Follobanen på plass i 2021 gir det kommunen muligheter.

Ås sentrum er utpekt som regional by sammen med Ski, Lillestrøm, Sandvika, Asker og Jessheim i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus. Utvikling av Ås sentrum er derfor høyt prioritert. Eksempler på pågående arbeid som skal bidra til å skape et attraktivt Ås sentrum er:

- Områderegeringsplan for Ås sentrum
- Detaljreguleringer av enkeltkvartaler
- Etablere møteplasser mellom næringsliv, NMBU, tilgrensende institutter, kommunen og kulturlivet
- Være pådriver overfor samferdselsmyndighetene for at det etableres et godt kollektivtilbud i sentrumsområdet
- Oppgradering av fysiske møteplasser som torg, gågata, Rådhusplassen og Borggården

I et næringsutviklingsperspektiv er det viktig å ha attraktive arealer og lokaler tilgjengelig til en overkommelig leiepris. Kommunen har satt av arealer til næringsformål, i hovedsak på vestsiden av jernbanelinjen. Arealene nær Ås stasjon er spesielt attraktive for et forskningsintensivt næringsliv med kort vei til et effektivt kollektivtilbud og til Campus Ås. To sentrale utfordringer er fragmentert eierstruktur i Ås sentrum, samt at markedet etterspør boliger i større grad enn næringseiendommer. I denne situasjonen er det viktig at kommunen avsetter arealer til næringsformål. I tillegg skal kommunen ha en god dialog med gårdeiere, eiendomsutviklere og næringslivet. Kommunen skal vurdere potensialet spesielt for egne eiendommer.

Innbyggere, næringsliv og kommunen selv ønsker et levende og aktivt Ås sentrum. Synliggjøring av Ås som en universitetsby og tiltak for å binde sammen Campus Ås og Ås sentrum er høyt oppe i bevisstheten, men er per 2016 bare i noen grad realisert.

NMBU utarbeider en plan for den videre utviklingen av universitetsområdet. Kommunen skal se sentrumsutvikling i sammenheng med den nye campusplanen. Campus Øst er særlig relevant i denne sammenhengen.

Ås har et rikt fritids kultur- og idrettsliv, og en rekke frivillige organisasjoner bidrar til et mangfoldig aktivitetstilbud i tillegg til den kommunale satsningen på kulturskole, bibliotek, kulturhus, ungdomsklubber, seniorsenter med mer. Et betydelig antall profesjonelle innenfor alle kategorier kreative yrker bor i Ås. Sammen med NMBU og stiftelsen Vitenparken kan Ås kommune legge til rette for arenaer for innovasjon, produksjon og fremføring/visning, samt

en kultur for innovasjon og nytenkning. Dette bidrar til å gjøre Ås til en attraktiv kommune for tilflytting og næringsetablering generelt, og for kulturnæringen spesielt.

Ås kommune, ved Follo landbrukskontor, er førstelinjetjeneste for Innovasjon Norge (IN) når det gjelder midler til landbruksbasert næringsutvikling. Midlene skal utvikle et bærekraftig og markedsrettet landbruk som ivaretar landbrukets og samfunnets krav til miljø, økonomi og sosiale hensyn. Regionalt næringsprogram for landbruket i Oslo og Akershus vektlegger:

- Økt bærekraftig kornproduksjon til mat og fôr
- Utnytte regionens markedsnærhet og særpreg til å utvikle både tradisjonelle produksjoner og bygdenæring
- Utvikle landbrukets omdømme

Hva ønskes oppnådd?

For næringslivet er det avgjørende at kommunen har en forutsigbar næringspolitikk. Gode kommunale tjenester, effektiv saksbehandling, tilgjengelige næringslokaler og god infrastruktur står sentralt. Andre faktorer er nærhet til høyt utdannet arbeidskraft, nettverk og kapital, samt urbane kvaliteter, estetikk, aktiviteter, arrangementer og synlighet.

Ås sentrum med Campus-området skal utvikles til en regional by. Dette innebærer at det legges til rette for at sentrum skal ta en høy andel av befolkningsveksten, som igjen kan styrke muligheten for at sentrum blir attraktivt for næringslivet. Her skal det legges til rette for høy arealutnyttelse og gangavstand bør være styrende for hvor arealutviklingen skal skje. Det skal være enkelt for folk å gå, sykle eller kjøre kollektivt. Menneskene skal kunne leve hele sine liv i byen og finne et dekkende handels- og servicetilbud. Bredde i funksjoner gjør at mange har grunn til å besøke og oppholde seg i sentrum og gjør det attraktivt for handel og næringsliv. Det bør derfor legges til rette for flerfunksjonalitet i sentrum.

Videre skal kommunen ha gode tjenester for den arbeidskraften som velger å bosette seg i Ås og for næringslivet. Kommunen trenger å finne egnede samarbeidsformer for å legge til rette for god by- og næringsutvikling sammen med gårdeiere, eiendomsutviklere, investorer, næringsliv, innbyggere, Akershus fylkeskommune og andre.

Kommunen må finne fram til et mangfoldig samarbeidsmiljø der kunnskap, forskning, kreativitet, kultur og innovasjon møtes kan fange opp og gi mange nye initiativ og muligheter, som byggesteiner for en spennende fremtid.

Det er ønskelig med flere tilbud fra landbruket i Follo på områdene Inn på tunet, lokal mat, grønt reiseliv og gjerne økologisk produksjon. Kommunen vil synliggjøre mulighetene gjennom å skape møteplasser i samarbeid med landbruksorganisasjoner, Campus Ås og andre.

Målsettinger innen innsatsområde 2:

- 2.1 Områdereguleringen og detaljreguleringene for Ås sentrum skal bidra til et mer flerfunksjonelt sentrum med service, handel, kontorarbeidsplasser, kultur og møteplasser og skal så langt det er mulig ivareta næringslivets interesser
- 2.2 Ås kommune skal ha god dialog med gårdeiere, eiendomsutviklere, investorer, næringsliv, innbyggere og andre for å utvikle eiendommer, inkludert næringseiendommer og flerbrukslokaler der også kreative yrker kan inngå.
- 2.3 Ås kommune skal se utviklingen av Ås sentrum i sammenheng med universitetsutviklingen og Campusplan for Campus Ås
- 2.4 Ås kommune skal i samarbeid med forskningsinstitusjonene på Campus Ås og Vitenparken bidra til å synliggjøre Campus Ås gjennom aktiviteter
- 2.5 Ås kommune skal i samarbeid med forskningsinstitusjonene på Campus Ås og Vitenparken legge til rette for et mangfoldig samarbeidsmiljø om kunnskap, forskning, kreativitet, kultur og innovasjon
- 2.6 Ås kommune skaper møteplasser for eksisterende næringsliv, næringslivets organisasjoner, Campus Ås, kommune og andre aktører
- 2.7 Ås kommune skal ha en bevisst kultursatsing som skal bidra til at Ås er en attraktiv kommune å bo og jobbe i.

3.3 Kommunens rolle og bidrag til innovasjon og næringsutvikling

Kommunens eget behov for utvikling, ny kunnskap, forbedrede tjenester og løse oppgaver på en smartere måte, er utgangspunkt for å gå inn i partnerskap med FoU-miljøer og næringsliv for å finne nye løsninger.

Status

Ås kommune driver kontinuerlig utvikling av egne tjenester og organisasjon og skal fortsette et systematisk kunnskapsutviklings- og innovasjonsarbeid. Kommunens utviklingsarbeid bør evalueres og dokumenteres med tanke på læring og kunnskapsoverføring.

Dagens samhandling med Campus Ås preges av samarbeid om utvikling av Ås, særlig Ås sentrum. Siden NMBU er den største grunneieren i kommunen, blir universitetet en naturlig samarbeidspartner i arealplanlegging, byggesaker og miljø- og samfunnsutviklingsspørsmål. Universitetet og kommunen har stått sammen om arbeidet med en visjon for Ås 2040.

Kommunen involverer masterstudenter i utredningsoppgaver, bruker fagpersoner som foredragsholdere og rådgivere og rekrutterer kandidater fra NMBU. Kommunen er også bidragsyter på møteplasser, arrangementer og undervisningsopplegg i regi av NMBU. Dette er et viktig samarbeid som skal videreføres. Samhandlingen med universitet og forskningsinstitutter kan imidlertid i større grad preges av faglig samarbeid, der kommunen blant annet kan være partner i FoU-prosjekter.

Hva ønskes oppnådd?

Ås kommune ønsker å sette kunnskapsutviklings- og innovasjonsarbeid i system og innarbeide dette i kommunens budsjett og plan- og styringsystem. Det innebærer blant annet å drive systematisk behovskartlegging og testing – prøving og feiling- av ulike løsninger. Det innebærer også å inngå i eksterne og strategiske partnerskap og skape løsninger sammen med innbyggere, brukere, forskningsmiljøer og næringsliv. Videre er det sentralt å etterspørre innovasjon i alle deler av organisasjonen, også gjennom anskaffelser. Andre momenter er å bygge kompetanse og kapasitet om innovasjonsprosesser, metoder og resultater og å skape en arena for kunnskapsdeling og læring.

Kommunen må prioritere innen hvilke områder det er mest hensiktsmessig å inngå i FoU-prosjekter. Kommunen har intensjon om å være en foregangskommune for grønne og bærekraftige løsninger og FoU-prosjekter kan være med å realisere denne ambisjonen. Initiativer som bidrar til digital samhandling og tverrfaglige og tverrsektorielle løsninger er også sentrale.

Næringslivet utvikler ofte teknologien og kunnskapen som inngår i fremtidens offentlige tjenester. Lokalt næringsliv har dessuten ofte kommunen som kunde gjennom offentlige innkjøp. Kommunen kan derfor bruke innovative offentlige innkjøp som et strategisk virkemiddel.

Målsettinger innen innsatsområde 3:

- 3.1 Ås kommune systematiserer, evaluerer og dokumenterer innovasjonsarbeidet i kommunen innen 2018
- 3.2 Ås kommune bruker virkemiddelapparatet aktivt til å søke midler, deltakelse på arrangementer og nettverk
- 3.3 Ås kommune søker å inngå i FoU-prosjekter og fronter sine innovasjonsprosjekter som fyrtårn og varemerke for kommunen
- 3.4 Ås kommune drar nytte av kompetanse om offentlige innkjøp utviklet av andre kommuner og vurderer hvordan kommunen kan bidra til innovasjon gjennom offentlige innkjøp

3.4 Samarbeidsplattformen for næringsutvikling i Follo

Samarbeidsplattformen for næringsutvikling i Follo skal gjøre regionen kjent for innovativt og konkurransedyktig næringsliv basert på utstrakt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, næringsliv og regionale myndigheter (Vedlegg 4).

Status

Samarbeidsplattformen ble vedtatt i Follorådet 19. juni 2014. Kommunestyrene i Ås, Ski, Oppegård, Enebakk, Vestby og Frogn har behandlet saken. Hovedutvalg for plan, næring og miljø i Akershus fylkeskommune, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Nofima, Nibio og Veterinærinstituttet har også gitt sin tilslutning til plattformen. Partene signerte avtalen 15. april 2016.

Samarbeidsplattformen har bioøkonomi som satsingsområde og skal sikre at næringslivet får nærhet til forskningsmiljøene i Follo samt at regionen bli mer synlig overfor bedrifter innenfor bioøkonomien. Plattformen legger opp til at Follo skal tiltrekke seg nasjonale og internasjonale selskaper innen bioøkonomi, til at eksisterende næringsliv tar del i forskning og utviklingsarbeid og til å skape arenaer for nettverksbygging.

Hva ønskes oppnådd?

Formålet med samarbeidsplattformen er å gjøre regionen kjent for innovativt og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv innen bioøkonomi basert på utstrakt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, næringsliv og regionale myndigheter.

Samarbeid er et viktig stikkord. Kommunene i Follo har potensial for økt samarbeid om næringsutvikling i regionen, blant annet ved å se arealbruk og transport i sammenheng og ved å holde dialog med næringsaktører på tvers av kommunegrenser. Per 2016 ivaretas dette gjennom Areal- og samferdselsgruppa gjennom Follorådet og med en egen Næringsrådgiver i Follorådets sekretariat.

Samhandling mellom partene i plattformen står sentralt og det er viktig å få på plass en organisering rundt plattformen for å operasjonalisere arbeidet. Partene tar sikte på å få opp en organisering høsten 2016.

I tillegg til Follo-kommunene, Follorådet og Akershus fylkeskommune, må kommunen spille på andre aktører avhengig av tematikk. Innenfor byutvikling står andre kommuner i Akershus sentralt. Det er viktig for kommunen å inngå i nettverk med en rekke typer aktører og virksomheter.

Målsettinger innen innsatsområde 4:

- 4.1 Ås kommune skal bidra til å realisere intensjonene i Samarbeidsplattformen og har et spesielt ansvar for å følge opp innsatsområdet om å utvikle Ås til en regional by og gode bostedskvaliteter i Follo for øvrig.
- 4.2 Ås kommune sørger for å gå i takt med partene i samarbeidet og spiller inn relevante momenter fra næringsstrategiens satsingsområde 1-3 i oppfølgingen av plattformen

Vedlegg 1: Bakgrunn for strategien

Globale utviklingstrekk

I store deler av verden baseres næringslivet i stadig større grad på kunnskap og forskning, med tanke på å realisere en kunnskapsøkonomi. Framtidas næringsliv er kundedrevet og opererer globalt. De mest levedyktige bedriftene anser miljø som et lønnsomt område for teknologiutvikling og ny næringsvirksomhet. IKT, bioteknologi og farmasi er de mest kunnskapsintensive næringene og bedriftene innen disse næringene er gjerne samlokalisert noen få sentrale steder. Silicon Valleys rolle innen IT, Bostons rolle innen bioteknologi, Basels rolle innen farmasi er kjente eksempler. Stedene kjennetegnes blant annet av stor konsentrasjon av forskning og utdanning med mange internasjonale kunnskapsarbeidere og mange internasjonale kunnskapsbedrifter med Centers of Excellence, utviklingsavdelinger og testfasiliteter. I tillegg har næringsliv og universitetsmiljøer ofte felles infrastruktur, aktive kunnskapsnettverk og tiltrekker seg kapital. Kunnskapsmiljøet skaper også kulturell aktivitet og en opplevelsesøkonomi.

Norge konkurrerer internasjonalt på spesialiserte næringer som offshore, maritim, sjømat og fornybar energi. Mange av disse næringsmiljøene har en sterk geografisk konsentrasjon til steder som Sunnmøre (maritim offshore), Kongsberg (systems engineering) og Kristiansand (offshore boreteknologi), samtidig som de opererer globalt og består av både norske og utenlandske aktører.

Ås i verden

Som vertskap for flere av landets fremste miljøer innen miljø- og biovitenskap på Campus Ås, er det ekstra relevant for Ås kommune å legge til rette for framvekst av et forskningsintensivt næringsliv i tilknytning til Campus Ås. Ås kommune har særtrekk og fortrinn i nasjonal og internasjonal sammenheng:

- Nærhet til forskningsresultater, kompetanse og nettverk på Campus Ås
- Tilgang på høyt utdannet arbeidskraft
- Kort vei og gode transportmuligheter til Oslo og Gøteborg
- Nærhet til to internasjonale flyplasser

Per 2016 har Ås kommune kun et fåtall forskningsintensive selskaper, men forutsetningene for å bygge opp næringsklynger er gode. Forskningsinstitusjoner, regionale og lokal myndigheter og næringslivsaktører må i samarbeid evne å utnytte potensialet for næringsutvikling rundt nasjonalt og internasjonalt ledende forskningsmiljøer på Campus Ås, som utgjør selve lokomotivet i Follo-regionen. Dette krever en langsiktig og systematisk satsing og en forutsigbar næringspolitikk som legger til rette for samlokalisering og samhandling på tvers av sektorer.

Et forskningsbasert næringsliv vil støtte opp om satsingen på Campus Ås gjennom blant annet å bidra til rekruttering til utdanning, forskning og næringsliv og til kompetanseutvikling på tvers av institusjoner og i undervisningssammenheng ved at ansatte i næringslivet kan ha kombinerte stillinger ved Campus Ås.

Innovasjonspotensialet i Ås og regionen for øvrig kan utløses gjennom et forsterket samspill mellom utdanning, forskning, næringsliv og offentlig sektor (Quadriple Helix). Aktørene må

samhandle om kunnskapsutvikling og vekselvis samarbeide og konkurrere med hverandre, slik at det oppstår en kunnskapsdynamikk. Reve og Sassons (2012) smaragdmodell for næringslokalisering (vedlegg 2) kan brukes som ledetråd og analyseverktøy for å beskrive næringsattraktivitet.

Kommunen kan spille en viktig rolle både i kunnskapsutvikling og i arbeidet med å tilrettelegge for og utvikle en kunnskapsdynamikk. Kommuner kan initiere og være partner i forsknings- og utviklingsprosjekter, være vertskap og drifte arenaer for samhandling samt lede strategiprosesser som bringer sammen akademia, bedrifter og andre offentlige aktører.

Det er også en klar kobling til næringsutvikling ved at kommunen gjennom sitt arbeid med fornyelse og utvikling av kommunale tjenester ofte bruker næringslivet til å utvikle teknologien og kunnskapen som inngår i fremtidens offentlige tjenester. Lokalt næringsliv har kommunen som kunde gjennom blant annet offentlige innkjøp og privat og offentlig sektor utfører ofte tjenester sammen.

Innovative kommuner kjennetegnes av at de trekker inn FoU og kompetansemiljøer, får tak i ekstra ressurser fra blant annet virkemiddelapparatet og bruker ny teknologi offensivt til å innovere tjenester. Innovative kommuner inngår i stadig nye samarbeidskonstellasjoner og produserer både kunnskap og tjenester sammen med forskningsmiljøer, næringsliv og frivillig sektor. I tillegg lar kommunen seg inspirere av løsninger utviklet av andre og klarer å tilpasse disse til egen organisasjon. I innovative kommuner ser man også en endring av folkevalgtrollen i retning av «innovasjonspolitikere», der de folkevalgte tar sin del av risikoen og ansvaret ved å teste ut nye løsninger.

Næringsstruktur i Ås 2016

Campus Ås står for de fleste arbeidsplassene i Ås kommune. Norges Universitet for miljø- og biovitenskap (NMBU) har 1700 ansatte fordelt på Ås og Adamstua. Nofima og NIBIO har til sammen rundt 300 ansatte. Veterinærinstituttet flytter sine 250 ansatte til Ås i 2018. I hht tall fra Akershus fylkeskommune er det registrert 8644 arbeidsplasser i Ås kommune i 2014.

I perioden 2000-2014 økte antall arbeidsplasser i Norge med 17,2 %. I samme tidsperiode var veksten i Akershus på hele 29 %. Follo er blant regionene i Akershus som har størst vekst i antall arbeidsplasser. Ås kommune opplever en særlig økning i offentlig sektor, noe som skyldes at både kommunen og Campus Ås er i vekst. Ås kommune har derfor en stor andel undervisningsstillinger sammenlignet med fylket for øvrig.

I privat næringsliv dominerer handel- og service, bygg og håndverk og konsulentbransjen. I alt var det registrert rundt 3800 bedrifter i Ås kommune i Brønnøysundregisteret i 2016. Ås scorer generelt lavt på verdiskapning, nyetableringer, inntektsnivå, sysselsetting og sysselsettingsvekst i privat sektor.

Vedlegg 2: Reve og Sassons Smaragdmodell for næringsattraktivitet

Torger Reve og Amir Sasson har utviklet en modell som beskriver en næringslokalisering langs seks attraktivitetsdimensjoner: (1) klyngeattraktivitet, (2) utdanningsattraktivitet, (3) talentattraktivitet, (4) forsknings- og innovasjonsattraktivitet, (5) eierskapsattraktivitet og (6) miljøattraktivitet. De seks dimensjonene omtales som kunnskapsallmenningen og utgjør handlingsrommet for kunnskapsbasert næringspolitikk.

I tillegg må enkeltbedrifter utnytte de seks attraktivitetsdimensjonene gjennom kunnskapsinteraksjon, samarbeid og rivalisering, slik at det oppstår en kunnskapsdynamikk. Kunnskapsdynamikken er et resultat av samhandling mellom bedriftene i næringsklyngen, mellom bedrifter og kunder, leverandører, kunnskapsinstitusjoner, og kunnskapsbaserte og finansielle tjenester. Slik oppstår positive, kunnskapsmessige, eksterne virkninger, som i neste omgang skaper innovasjon, omstilling og vekst.

Klyngeattraktivitet sier noe om hvorvidt en bestemt næring i en nasjon eller region har en kritisk masse av bedrifter som gjør det mulig å forstå næringen som en næringsklynge. En næringsklynge har en horisontal struktur (flere konkurrerende bedrifter på samme nivå i næringen) og en vertikal struktur (bedrifter på ulike nivåer i en nærings verdikjede, verdinettverk eller verdiverksted). Klyngeattraktivitet kan måles gjennom næringsstørrelse (antall bedrifter, verdiskaping, sysselsetting), næringsbredde og næringsdybde, grad av internasjonalisering, og normalt vil en også inkludere ulike mangfoldsmål for å fange opp ulike teknologi, ulike forretningsmodeller og ulike former for relatert virksomhet.

Utdanningsattraktivitet fanger opp utdanningstilbudet som gir tilgang til kvalifisert arbeidskraft til næringen, både førstegangsutdanning med spesialisering mot næringen, og etter- og videreutdanning som næringen kan benytte.

Talentattraktivitet sier noe om hvor god den aktuelle næringen er til å tiltrekke seg den best kvalifiserte arbeidskraften og gir oversikt over den kompetansen og humankapitalen næringen allerede har innen ulike utdannings- og erfaringskategorier.

Forsknings- og innovasjonsattraktivitet sier noe om hvor stor andel av forsknings- og innovasjonsaktiviteten som skjer i næringen relativt til næringens størrelse. Dette kan måles med ulike mål for volum, konsentrasjon og kvalitet, både på innsatssiden og resultatsiden.

Eierskapsattraktivitet henspiller på når kunnskapstrianglet (utdanning, forskning og innovasjon) blir effektivt koblet til kompetent eierskap. Da først kan verdiskapingen av kunnskapssatsingen realiseres.

Miljøattraktivitet forteller om et næringsliv som klarer å møte fremtidens miljø- og klimakrav, og et næringsliv som ser på miljø som et lønnsomt område for teknologiutvikling og ny næringsvirksomhet. (Kilde: Torger Reve (2012) «Et kunnskapsbasert Norge»)

Vedlegg 3: Eksempler på prosjekter

Ås kommune: Bygdebike

Bygdebike startet som en studentbedriftidé på NMBU og er inspirert av citybike-ordningen i Oslo.

NMBU og Ås kommune har samarbeidet om å realisere bygdebike, en delesykkelordning til bruk mellom Ås stasjon og Campus Ås.

Et innovasjonselement i bygdebike er å teste ut en låsmekanisme for sykkelen via en App. Ordningen omfatter ikke dokkingstasjon og må derfor sikres på andre måter. Et annet nyskapende element er drift og vedlikehold gjennom Åspro.

Rakkestad kommune: «Ordførere for tre»

Rakkestad kommune sammen med Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold har en satsing for å få flere offentlige bygg oppført i tre.

Kommunen stiller krav om trefaglig kompetanse i arkitektur, prosjektering og oppføring når kommunen gjør offentlige innkjøp. Kommunen utvikler nasjonalt kompetansesenter for offentlige anskaffelser av bygg i tre.

Formålet er å redusere kommunens CO2-utslipp og stimulere næringsliv til å levere løsninger, ved å velge massivtre i bygg. Rakkestad kommune har en nasjonal kampanje der de inviterer ordførere og fylkesordførere inviteres til å bygge i tre, www.byggmedtre.no

Rissa kommune: «RissaMat»

Rissa kommune har initiert et treårig forskningssamarbeid med Nofima, NTNU, SINTEF og KS som ser på hvordan kommunen kan arbeide på tvers av sektorene med barn og unge, kosthold og velferd.

Prosjektet brukes som en læringsarena for kommunen med tanke på å formalisere teknikker/opplæring/metoder for innovasjon. Resultater formidles gjennom nettsiden <https://www.rissa.kommune.no/om-rissa/om-kommunen/rissamat/>

Ås kommune

Miljø, mangfold og muligheter

